

Farklı Okullarda Eğitim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Arif ÖZSARI¹, Demet ÖZTÜRK ÇELİK²

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada farklı okullarda eğitim gören ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma 163 devlet okulu, 143 özel okul olmak üzere toplamda 306 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanmasında Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği, Sosyal Beceri Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada betimsel istatistik, ikili karşılaştırmalarda t-testi, tek yönlü varyans analizi ile Tukey Post-Hoc testi, korelasyon ve regresyon yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin “beden eğitimi ve spora ilişkin” nötr tutuma sahip oldukları, “sosyal beceri” düzeylerinin ise düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında “yaş, eğitim seviyesi, okul türü” değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu, sosyal beceri düzeylerinde ise “okul türü” değişkenin anlamlı bir değişim gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasında pozitif yönde ($r=0,2$) bir ilişki bulunmuş olup, beden eğitimi ve spora yönelik tutum arttıkça, sosyal beceri düzeyinin de artacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, Ortaokul öğrencileri, Sosyal beceri, Spor, Tutum

ABSTRACT

Investigation of The Relationship Between The Attitude Towards Physical Education And Sports And Social Skills of Students Studying In Different Schools

Purpose: In this study, it was aimed to examine the relationship between social skills and attitudes towards physical education and sports of secondary school students studying in different schools.

Method: The study was conducted with a total of 306 students, including 163 public schools and 143 private schools. Physical Education and Sports Attitude Scale, Social Skills Scale and personal information form were used to collect research data. Descriptive statistics, sample t-test, one-way analysis of variance, Tukey post-hoc test, correlation and regression methods were used in the study.

Results and Conclusion: It was determined that the students had a neutral attitude towards "physical education and sports" and their "social skill" levels were low. It was determined that there was a statistically significant difference in the attitudes of the participants towards physical education and sports according to the variables of "age, education level, school type", and a significant change in the "school type" variable in their social skill levels. Moreover, a positive relationship has been found between the students' attitudes towards physical education and sports and their social skill levels, and it can be said that as the attitude towards physical education and sports increases, the level of social skills will also increase.

Keywords: Attitude, Physical education, Secondary school, Students, Sports, Social skills.

¹ Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Osmaniye/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-4753-8049, arifozsari@hotmail.com

² Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu, Osmaniye/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-2345-6789, demetozturk@osmaniye.edu.tr

GİRİŞ

İnsanların bedenlen, ruhen ve fikren gelişmesini sağlayan, bireyi kendisine ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel beden faaliyetlerine beden eğitimi denir. Beden eğitimi, oyun ve spor, insanın ruh ve beden yapısını geliştirmenin yanı sıra, grup çalışmalarında dayanışmayı sağlayarak, bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olur (Açak, 2005). Eğitimin en temel ilkesi öğrencilerin fiziksel ve duygusal yönden gelişimlerine katkıda bulunmaktır. Bu sebepten beden eğitimi dersi, öğrencilere yaşam boyu devam ettirebilecekleri fiziksel aktivite alışkanlığı ve kendilerine uygun olan aktiviteyi seçmelerine imkân sağlar (Petray,1989).

Sporun sağlıklı bir toplumun oluşmasındaki öneminin anlaşılması, çocukluk çağından itibaren fiziksel aktivitelere verilen önemin artmasına neden olmuştur. Spor yapan çocuklar kişisel deneyimlerini geliştirmenin yanı sıra sorumluluk becerisi edinirler. İşbirliği, yardımlaşma, çevrelerine ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir kişilik gelişimi sağlarlar (Mengütay, 2005). Sporun gücü, onun bir sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür. Spor, sosyal değişim ve sosyalleşme aracı olarak hizmet veren mükemmel bir yetiye sahiptir (Yetim, 2005).

Bir bireyin herhangi bir şeyin olumlu getirilerinden faydalanması için o şeye karşı olumlu bir tutuma sahip olması önemlidir (Güngör ve Çelik, 2020). Tutum, bireyin kendi algı dünyasında idrak ve öğrenme sürecidir (Krech ve Crutchfield, 1980). Öğrenciler beden eğitimi ve spor dersine olumlu ve olumsuz tutumlar geliştirebilirler. Olumlu tutumlar derslerin sorunsuz işlenmesine katkı sağlarken olumsuz tutum geliştiren öğrenciler derslerin işlenmesine engel olabilir, beden eğitimi ve spor derslerine katılmak istemeyebilirler. Kağıtçıbaşı'na göre insanlar tutumla doğmazlar tutumu sonradan öğrenirler (Kağıtçıbaşı, 2005). Bu nedenle öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için çeşitli çalışmalar yapılabilir. Eğitsel oyunların yanı sıra ödüllendirici faaliyetler gerçekleştirilebilir.

Beceri, kelime anlamı olarak kişinin düşünsel ya da bedensel çaba ile bir işi kolaylıkla ve ustaca yapabilmesini ifade eder (Koç, 2005). Sosyal beceri ise bireyin karşısındaki kişilerle etkileşim halinde olmasına imkân sağlayan davranışlardır (Bacanlı,1999). Başka bir ifadeyle bireyin, sosyal ortamda yaşayarak edindiği olumlu davranışlar sosyal beceri olarak tanımlanabilir (Makar,2016).

Çavuş ve arkadaşlarına göre sosyal beceri; davranışa dönüştürülmüş sosyallik olarak bilinmektedir (Çavuş ve ark., 2019). Bireyin doğumuyla başlayan sosyalleşme süreci yaşam boyu devam etmekle birlikte, çocukluk döneminde birçoğu belirgin duruma gelmektedir (Gander ve Gardiner, 2010). Sosyal becerinin bireyin içinde yaşadığı toplumun bir parçası olduğunun bilincine varmasıyla başladığı ve çevresindeki kişilerle iletişim halinde olması ile sosyal beceri gelişiminin devam ettiği de söylenebilir.

Çocukluk döneminde başlayan sosyal beceri gelişimi öğrencilerin eğitim hayatı boyunca okul ortamı, okul kuralları, okul yönetimi, öğretmenleri, sınıf düzeni ve arkadaşlarına uyum sağlamalarına katkı sağlamaktır. Okul ortamında gelişen arkadaşlık ve dostluk ilişkileri öğrencilerin birbirlerine güvenme ve yakınlıklarını artırır (Jensen-Campbell ve Malcolm, 2007). Sosyal beceri yetersizliği olan öğrenciler arkadaşlık kurma, devam ettirme ve bağlanma sorunu yaşarlar (Braddock ve ark., 2015). Aynı zamanda sosyal beceri yetersizliği olan talebeler sınıfta, okulda ve sosyal aktivitelerde yalnız kalabilirler, bu durum öğrencilerin eğitim başarılarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Bireylerin, sosyal çevresi ile uyumlu bir yaşam sürdürmek için sosyal beceri kazanımlarını erken yaşlarda sportif faaliyetlerle edinmelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Nihayetinde beden eğitimi ve spor yoluyla kişilerin fiziksel, zihinsel ve davranışsal becerilerine önemli katkılar sağlandığı kadar, sosyalleşmelerinin de önü açılarak, sosyal becerilerinin gelişimi sağlanabilir.

Bu araştırmada farklı okullarda eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarının öğretmenlere, ailelere, sporculara ve antrenörlere birer kılavuz olması düşünülmüştür.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2019).

Araştırma Grubu

Çalışma grubunu Osmaniye İli merkez ilçesi devlet ortaokulu ve özel ortaokulu talebeleri oluşturmakta iken, örneklem grubunu araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden özel okuldan 143, devlet okulundan 163 olmak üzere toplamda 306 ortaokul talebesi oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında katılımcılara öğretmenleri vasıtasıyla iki bölümden oluşan anket uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler örneklem grubuyla sınırlıdır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada ilk bölümde demografik formun yanı sıra çocukların sosyal beceri seviyelerini tespit etmek için Yurdakavuştu ve Küçükkaragöz (2012) tarafından geliştirilen “Çocuklar İçin Sosyal Beceri Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçüm aracından alınabilecek en yüksek puan ise 80 iken, en küçük puan 20’dir. Puan yüksekliği sosyal beceri seviyesinin yüksekliğine işaret etmektedir. Cronbach Alpha değeri ,70 olarak hesaplanan bu çalışmada, Sosyal Beceri Ölçeğinin tek faktörlü yapısı incelenmiştir. İncelenen yapının orijinalinde 20 madde bulunmaktadır; ölçekten örneklem grubunun özellikleri göz önünde bulundurularak uygulama anketi için 11 madde seçilmiş; ancak doğrulayıcı faktör analizi neticesinde 2 önermenin faktör yükleri uygun aralıklarda bulunmadığı için veri setinden çıkarılmasına karar verilmiştir. Geriye kalan 9 madde araştırmada kullanılan diğer ölçek maddeleriyle birlikte veri setine eklenerek ilgili analizler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan “Sosyal Beceri Ölçeğine” ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda model uyum kriterleri incelenmiş ve CMIN/DF(x²/df): 1,887, CFI: 0,94, IFI: 0,94, AGFI: 0,94, GFI: 0,96, RMSEA:0,05 olarak elde edilmiştir. X² /DF değerinin 3’ün altında, RMSEA’nın0,08’in altında olması, CFI, GFI, IFI, AGFI parametrelerinin 0,90 üzerinde bulunması test edilen sosyal beceri ölçeğinin, toplanan veri ile doğrulandığına işaret etmektedir (Hooper ve ark., 2008; Kline, 2011; Çapık, 2014; Hair ve ark., 2014; Yemez, 2016; Yaşlıoğlu, 2017).

Öğrencilerin spora ilişkin tutumlarını belirlemek için Demirhan ve Altay’ın (2001) geliştirdikleri "Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekten alınacak 1-24 arası değer en olumsuz tutumu, 25-48 değer olumsuz, 49-72 değer nötr, 73-94 değer olumlu, 95-120 arası değer en olumlu tutumu anlatmaktadır (Demirhan ve Altay, 2001). Bu çalışma için C. Alpha değeri ,92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tek faktörlü yapısı incelenmiştir. İncelenen yapının orijinalinde 24madde bulunmasına rağmen, doğrulayıcı faktör analizi neticesinde 5 önermenin faktör yükleri uygun aralıklarda bulunmadığı için veri setinden çıkarılmasına karar verilmiştir. Geriye kalan 19 madde ile ilgili analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan beden eğitimi ve spor tutum ölçeğine ilişkin DFA sonucunda uyum kriterleri incelenmiş ve CMIN/DF(x²/df): 1,934, CFI: 0,95, GFI: 0,91, IFI: 0,95, AGFI: 0,88, RMSEA:0,05 olarak elde edilmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan uyum iyiliği değerlerinin uygun olduğu söylenebilir (Schermelleh-Engel ve ark., 2003; Erkorkmaz ve ark., 2013).

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 331 talebeden veri toplanmıştır. Kayıp ve uç değerler kontrol edilmiştir. Sorunlu anket formları çıkarıldıktan sonra geriye kalan 306 anket formu ile ilgili analizler gerçekleştirilmiştir. Normalliğin iki unsuru çarpıklık ve basıklıktır (Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu araştırmada çarpıklık ve basıklık (skewness-kurtosis) değerlerine bakılarak parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Araştırmada betimsel istatistik, ikili karşılaştırmalarda t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey post-hoc testi, ilişki model kapsamında korelasyon ve regresyon yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.

Değişkenler	N	%	
Cinsiyet	Kadın	152	50,3
	Erkek	154	49,7
	Toplam	306	100
Yaş grupları	12	90	29,4
	13	108	35,3
	14	108	35,3
Eğitim seviyesi	6	103	33,7
	7	104	34,0
	8	99	32,3
Lisanslı spor yapma durumu	Hayır	158	51,6
	Evet	148	48,4
Okul türü	Özel Okul	143	46,7
	Devlet Okulu	163	53,3

Tablo 1’de öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler sunulmuştur. Araştırmaya 152 kadın, 154 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 306 öğrenci katılmıştır. Yaş grupları 12 yaş (90 öğrenci), 13 yaş (108 öğrenci), 14 yaş (108 öğrenci) şeklinde gruplanmıştır. Eğitim seviyesi 6.sınıf (103 öğrenci), 7.sınıf (104 öğrenci), 8.sınıf (99 öğrenci) şeklindedir. Lisanslı spor yapan öğrenci sayısı 148 iken, yapmayan öğrenci sayısı 158 kişidir. Araştırmaya özel okuldan 143 öğrenci, devlet okulundan ise 163 öğrenci katılım sağlamıştır.

Tablo 2. Araştırma Ölçeği Betimleyici İstatistik Sonuçları.

Ölçekler	Min.	Maks.	$\bar{x}$	Standart Sp.
Beden Eğitimi ve Spora İ. Tutum	19,00	95,00	72,53	16,38
Sosyal Beceri	12,00	36,00	26,84	4,40

Tablo 2’de görüleceği üzere araştırmada kullanılan ölçme aracından elde edilen değerlere bakıldığında çalışmaya katılan öğrencilerin “beden eğitimi ve spora ilişkin” nötr tutuma sahip oldukları, “sosyal beceri” düzeylerinin ise düşük derecede olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkeninde Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları İle Sosyal Beceri Düzeyleri.

Cinsiyet	N	Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum		Sosyal Beceri	
		$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss
Kadın	152	72,96	16,65	26,66	4,98
Erkek	154	72,11	16,14	27,01	3,76
p			,651		,490

Tablo 3’te görüleceği üzere öğrencilerin cinsiyet değişkeninde beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında ve sosyal beceri boyutunda anlamlı değişimler bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 4. Öğrencilerin Eğitim Seviyesi Değişkeninde Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları İle Sosyal Beceri Düzeyleri.

Eğitim seviyesi	N	Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum		Sosyal Beceri	
		$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss
6	103	77,05	14,57	27,42	4,30
7	104	69,40	16,51	26,73	4,05
8	99	71,13	17,13	26,34	4,81
p			,002*		,208

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin eğitim seviyesi değişkeninde beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında sınıflar arasından anlamlı değişimler bulgulanmıştır ($p < 0,05$). Tukey testi bulgularına göre bu farklılıkların 6. ile 7.sınıf, 6. ile 8.sınıf arasında olduğu anlaşılmıştır. Buna göre 6.sınıf öğrencilerine ait değerlerin 7. ve 8. sınıf öğrencilerine ait değerlere göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Sosyal beceri boyutunda ise anlamlı farklılıklar saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 5. Öğrencilerin Yaş Değişkeninde Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları ile Sosyal Beceri Düzeyleri.

Yaş	N	Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum		Sosyal Beceri	
		$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss
12	90	76,40	14,95	27,43	4,51
13	108	70,53	16,50	26,88	3,89
14	108	71,32	16,98	26,29	4,75
p			,027*		,194

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların olduğu bulgulanmıştır ($p < 0,05$). Tukey testi bulgularına göre 12 yaş grubundaki öğrencilere ait değerlerin, 13 yaş grubundakilere göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Sosyal beceri boyutunda ise farklılıklar söz konusu değildir ($p > 0,05$).

Tablo 6. Öğrencilerin Okul Değişkeninde Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları ile Sosyal Beceri Düzeyler

Okul Türü	N	Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum		Sosyal Beceri	
		$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss
Özel	143	69,67	17,97	25,67	4,37
Devlet	163	75,05	14,43	27,86	4,18
p			,004*		,000*

* $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 6’da görüleceği üzere öğrencilerin okul değişkeninde beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında anlamlı farklılıkların olduğu bulgulanmıştır ($p < 0,05$). Devlet okulu öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının, özel okul öğrencilerine nazaran anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sosyal beceri boyutunda da devlet okulu öğrencilerine ait değerlerin, özel okul öğrencilerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Tablo 7. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum ile Sosyal Beceri Arasındaki Korelasyon Analizi.

N=306	1	2
1. Beden Eğt. ve Spora İl. Tutum	-	
2. Sosyal Beceri	,222**	-
Ortalama	72,53	26,84
Standart Sapma	16,38	4,40

** $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı

Korelasyon türü ilişki aramalarında, değişkenlerin birlikte değişim katsayıları (düzeyleri) öğrenilmeye çalışılır (Karasar, 2019). Korelasyon katsayısını değerlendirmede şu değerler kullanılmaktadır: $0 < r < 0,3$ arası zayıf, $0,3 < r < 0,7$ arası orta, $0,7 < r < +1$ olması kuvvetli bir ilişki olarak tanımlanabilir (Norusis, 2008). Beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ile sosyal beceri arasında yapılan korelasyon analizinin sonuçlarına göre iki değişken arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiki olarak anlamlı, zayıf düzeyli ($r=0,2$) ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre, öğrencilerin spora ilişkin ilgileri çoğaldıkça sosyal beceri seviyelerinin de artacağı söylenebilir.

Tablo 8. Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum ile Sosyal Beceri Arasındaki Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Beta	p	f	r	r ²
Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum	Sosyal Beceri	,222	,000**	15,802	,222	,049

**p<0.01

Oluşturulan regresyon modeli ile bağımsız değişken olan beden eğitimi ve spora ilişkin tutumun, bağımlı değişken olan sosyal beceri üzerindeki açıklayıcılık gücü, etkisi ve yönü ortaya konulmuştur. Bulgular değerlendirildiğinde; beden eğitimi ve spora ilişkin tutumun, sosyal beceri boyutu üzerindeki etkisini gösteren f değerinin 15,802 ve p değerinin < 0,00 anlamlılık düzeyinde bulunması, modelin geçerliliğini ve anlamlılığını göstermektedir. Modelin r² değeri 0,049 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu beden eğitimi ve spora ilişkin tutum bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken sosyal beceri boyutundaki değişimlerin % 049'unu açıkladığını göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Farklı okullarda eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişimin saptanması amacı ile gerçekleştirilen bu çalışmaya 306 ortaokul talebesi katılmıştır.

Çalışmaya katılım sağlayan ortaokul öğrencilerinin ölçek puanlarına bakıldığında “beden eğitimi ve spora ilişkin” nötr tutuma sahip oldukları, “sosyal beceri” düzeylerinin ise düşük derecede olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Literatürde Ramsey (2012), Jaureguy (2013) tarafından ortaokul talebeleri ile gerçekleştirilen çalışmalarda öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının düşük seviyede olduğu saptanmıştır. Bu sonuçların aksine, Chatterjee (2013), Colquit ve ark., (2012) çalışmalarında katılımcıların beden eğitimine ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Balyan (2009) araştırmasında öğrencilerin olumlu sosyal beceri seviyelerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin düşük olmasının nedeni olarak, öğrencilerin ortaöğretim sonunda girecekleri liseye giriş sınavına hazırlanma ve bu sebeple beden eğitimi derslerinin verimli işlenmemesi, okullarda sosyal becerileri geliştirecek derslerin azlığı ve beceri gelişimini sağlayan aktivitelerin olmaması, teknolojinin gelişmesiyle birlikte serbest zamanın doğru kullanılmaması gibi sebeplerin etkili olabileceği düşünülebilir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ve sosyal beceri puanları cinsiyet değişkeninde anlamlı değişimler göstermemektedir (Tablo 3). Bu bulgu Çeliker ve

Aşıroğlu'nun (2020) araştırma sonucu ile örtüşürken, Balyan (2009), Kamtsios (2010), Tomik ve ark., (2012), Singh ve Devi'nin (2013) araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir. Farklı yönlü bulguların ilgili literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları “eğitim seviyesi” değişkenine göre incelendiğinde beden eğitimi ve spora ilişkin puanlarının istatistiksel olarak anlamlı değişimler gösterdiği belirlenmiştir. Değişimlerin 6-7, 6-8 sınıf öğrencileri arasında olduğu, 6. sınıf öğrencilerine ait değerlerin 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Elde edilen bu bulgu literatürdeki önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Marttinen, 2015; Alenezi, 2015; Keskin ve ark., 2016). Araştırma sonucundan ortaöğretime yeni başlayan 6.sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinden beklentilerinin 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Ayrıca “eğitim seviyesi” değişkenine göre öğrencilerin sosyal beceri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Deniz (2003), Coşkun ve Samancı'nın (2012) ilgili araştırmalarında eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı değişimler bulgulanmıştır. Farklı yönlü bulguların örneklem gruplarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde, öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları arasında yaş değişkenine göre anlamlı değişimler bulgulanmıştır. Beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları arasındaki bu farklılığın 12 yaş ve 13-14 yaş grubu öğrencilerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir (Tablo 5). Bu bulgu literatürdeki geçmiş çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Örneğin Akandere ve ark., (2010), Cengiz ve ark., (2018) tarafından ortaöğretim talebeleri ile gerçekleştirilen çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanlarının yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaş değişkenine göre sosyal beceri puanları incelendiğinde, sosyal beceri puanlarının yaş değişkenine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aslında yaş gruplarına bakılmadan küçük yaştan itibaren çocukların sosyal becerilerini geliştirebilecekleri ortamların hazırlanmasının sağlıklı sonuçlar doğuracağı söylenebilir. Nitekim Ogelman ve ark., (2012) 5-6 yaş grubunda 190 çocuğun katılımlarıyla gerçekleştirmiş oldukları araştırma sonucuna göre çocukların bilişsel gelişimleri ile sosyal becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlemişler. Spor bilinciyle küçük yaştan itibaren yetiştirilen bireylerin sosyal becerilerinin de gelişeceği söylenebilir.

Öğrencilerin okul türü değişkeninde beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında anlamlı değişimler olduğu anlaşılmıştır. Devlet okulu öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının, özel okul öğrencilerine nazaran anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca “devlet okulu” kategorisindeki öğrencilerin sosyal beceri puanlarının “özel okul” kategorisindeki öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu literatürdeki geçmiş çalışmaların sonuçlarıyla benzeşmektedir (Güllü ve ark. 2009; Göksel ve ark. 2017; Özsarı, 2017).

İlişkisel model kapsamında ise, öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişkiyi yönü ve yoğunluğunu tespit etmek amacıyla yapılan regresyon analizi sonucuna göre öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının, sosyal becerilerini düşük düzeyde, ancak olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Tablo 7-8). Özetle beden eğitimi ve spora yönelik tutum arttıkça, sosyal beceri düzeyinin artacağı veya beden eğitimi ve spora yönelik tutumun azalması halinde sosyal beceri düzeyinin düşeceği ifade edilebilir. Bu nedenle öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için çeşitli çalışmalar yapılması tavsiye edilebilir.

Sonuç olarak; beden eğitimi derslerinde gruplar oluşturarak oyunlar oynamak, fiziksel aktivitelerde bulunmak, ritim eşliğinde egzersizler yapmak, sporun kendi içinde barındırdığı sosyalleşme süreci sosyal beceri düzeyinin artmasına katkı sağlayacağı da söylenebilir. Çalışmanın aynı ilde belirlenen devlet okulu ve özel okul öğrencileriyle gerçekleştirilmesi bu araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle farklı illeri kapsayacak şekilde farklı örneklem gruplarıyla çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açık, M. (2005). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. Morpa yay. İstanbul, s.9-17.
- Akandere, M., Özyalvaç, N.T., & Duman, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1-10).
- Alenezi, M. A. (2005). *Attitudes of secondary students toward physical education classes in Kuwait*. Unpublished doctoral dissertation, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Bacanlı, H. (2012). *Sosyal beceri eğitimi*. 4. Baskı. Ankara, Pegem Yay.

- Balyan, M. (2009). İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Braddock, B. A., Twyman, K. A., Garrity, M. R., Wang, T., Neary, M. K., Ezzelgot, J., & Heithaus, J. L. (2015). A few close friends the pediatrician's role in the management of social skills deficits in adolescent children. *Clinical Pediatrics*, 1-8.
- Cengiz, Ö., Kılıç, & M.A., Soylu, Y. (2018). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 1(2), 141-149.
- Chatterjee, S. (2013). Attitudes toward physical education of school going adolescents in West Bengal. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, 2(11), 6068-6073.
- Colquitt, G., Walker, A., Langdon, J. L., Mc Collum, S., & Pomazal, M. (2012). Exploring student attitude toward physical education and implications for policy. *Sport International Journal of Kinesiology*, 9(2), 5-12.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 196-205.
- Çavuş, M.F., Pekkan, N.Ü., & Develi, A. (2019). "Örgütsel sosyalleşmeye yeni bir öncül: sosyal zekâ. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 259-272.
- Çeliker, V. B., & Aşıroğlu, S. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(11).
- Coşkun, N., & Samancı, O. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dünya'daki Eğitim Ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 32-41.
- Deniz, E. (2003). Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri seviyelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 502- 518.
- Demirhan, G., & Altay, F. (2001). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 9-20.
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K., & Sanisoğlu, Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri J MedSci*, 33(1), 210-23

- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2010). Çocuk ve ergen gelişimi. 7. Baskı. Ankara, İmge Yayınevi.
- Göksel, A. G., & Caz, Ç. (2016). Anadolu Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-10.
- Güllü, M., Güçlü, M., & Arslan, C. (2009). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Sport Sciences, 4(4), 273-288.
- Güngör, N. B. & Çelik, O. B. (2020). The effect of attitude towards sport of sports science faculty students on mental well-being. International Journal of Eurasian Education and Culture, 8,468-493.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2014). Multivariate data analysis. Seventh Ed. London, Pearson Education Limited.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M.R. (2008). Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. Electronic Journal of Business Research Methods, 6(1), 53-60.
- Jauregui, C. D. (2013). 6th grade elementary students' attitudes toward running activities in physical education: a preliminary study. Unpublished master's, California State University, Sacramento.
- Jensen- Campbell, L. A., & Malcolm, K. T. (2007). The importance of conscientiousness in adolescent interpersonal relationships. Personality and Social Psychology Bulletin, 33(3), 368-383.
- Kağıtçıbaşı, C. (2005). Yeni insan ve insanlar. 10. Baskı. İstanbul, Evrim Yayınevi.
- Kamtsios, S. (2010). Gender differences in elementary school children in perceived athletic competence, body attractiveness, attitudes towards exercise and participation in physical activity. International Quarterly of Sport Science, 2,10-18.
- Karasar, N. (2019). Bilimsel araştırma yöntemi. 34. Baskı. Ankara, Nobel.
- Keskin, N., Öncü, E., & Küçük Kılıç, S. (2016). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlikleri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14 (1), 93-107
- Kline, R.B. (2011). Principles and practice of structural equation modeling. Third Ed. New York, The Guilford Press. p.223.
- Krech, D., & Crutchfield, R. (1980). Sosyal Psikoloji. (çev. E. Güngör). Ötüken Yayınları.

- Koç, S. (2005). *Beden eğitimi ve sporda beceri gelişimi*. Morpa Yay. İstanbul, s.12.
- Makar, E. (2016). *Spor eğitimi gören öğrencilerin, sosyal beceri, fiziksel benlik algısı ve fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı*. Bartın.
- Marttinen, R. H. J. (2015). *Effect of the fitness integrated with technology (FIT) unit on student attitudes and physical activity levels in physical education*. Doctoral dissertation, Columbia University, New York.
- Mengütay, S. (2005). *Çocuklarda hareket gelişimi ve spor*. Morpa Yay. İstanbul, s.113.
- Norusis, M.J. (2008). *SPSS statistics 17.0 Guide to data analysis*. Chicago, Published by prentice Hall Inc.
- Ogelman, H. G., Seçer, Z., Alabay, E. & Uçar, F. (2012). *Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel gelişimleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(15), 391-402.
- Özsarı, İ. (2017). *An investigation of attitudes of 10-12 year-old students enrolled in public and private schools towards physical education course*. Journal of Human Sciences, 14(4), 4628-4641.
- Petray, C. K. (1989). *Organizing physical fitness assessment (grades k-2) strategies for the elementary physical education specialist*. Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 60(6), 57-60.
- Ramsey, V. (2012). *Urban middle school African American girls' attitudes toward physical education and out-of-school physical activity levels*. Doctoral dissertation, Teachers College, Columbia University. New York.
- Schermelleh-Engel K, Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). *Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures*. Methods of Psychological Research Online, 8(2),23-74.
- Singh, R. K. C., Devi, K.S. (2013). *Attitude of higher secondary level student towards games and sports*. International Journal of Physical Education, Fitness and Sports, 2(4), 80-85.
- Tabachnick, B.G.&Fidell, LS. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. 6. baskı. (Çev: Mustafa Baloğlu), Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, s.79.

Tomik, R., Olex-Zarychta, D., & Mynarski, W. (2012). Social values of sport participation and their significance for youth attitude towards physical education and sport. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.

Yaşlıoğlu, MM. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.

Yemez, İ. (2016). Doğrulayıcı faktör analizi ile sosyal medya reklamlarına yönelik tutum ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF’de bir uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2), 97-118.

Yetim, A.A. (2005). *Sosyoloji ve spor*. Morpa Yay. İstanbul, s.113.

Yurdakavuştu, Y. (2012). İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ve Sosyal Beceri Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

